

DOI: [https://doi.org/10.30970/fp.4\(52\).2023.374445](https://doi.org/10.30970/fp.4(52).2023.374445)

УДК351:338.242

ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ СТВОРЕННЯ СПІЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ ДЕРЖАВИ, БІЗНЕСУ ТА СУСПІЛЬСТВА

ГЕРАСИМЕНКО Олена Вікторівна*доцент, кандидат економічних наук**доцент кафедри публічного адміністрування та управління бізнесом**Львівського національного університету імені Івана Франка*ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9089-2572>

Анотація. Розглянуто шляхи вдосконалення механізму створення спільних цінностей держави, бізнесу та суспільства. Наведено ключові принципи стратегії сталого розвитку. Основна ідея концепції створення спільної цінності полягає у зміцненні взаємозв'язку між соціальним і економічним прогресом, що здатний породити нову хвилю глобального розвитку. Концепція спільних цінностей базується на тому, що ринки формуються не тільки економічними, а й соціальними потребами (якісне харчування, охорона здоров'я, житло, підтримка літніх людей, хороша екологія). З огляду на це, умови сьогодення вимагають розробки та впровадження дієвих механізмів державного регулювання, які б стимулювали підприємницьку діяльність у напрямку створення спільних цінностей держави бізнесу та суспільства.

Ключові слова: держава, цінності, суспільство, бізнес, управління.

Постановка проблеми. Протягом значного періоду часу бізнес, держава та суспільство переважно протистояли один одному. Компанії, здійснюючи свою діяльність, в першу чергу дбали про отримання прибутку, а відповідальність за суспільні потреби перекладали на державу, держава ж в свою чергу намагалася втручатися в бізнес будь-якими методами і майже не стимулювала підприємців робити власний внесок для задоволення суспільних потреб. Загалом підприємці вважали, що зосередження компанії на вирішенні соціальних проблем може завадити економічному зростанню підприємства.

Однак, розвиток суспільства передбачає зміну ролі бізнесу у вирішенні соціальних проблем,

впровадження нових моделей інноваційного розвитку, широке використання новітніх технологій та пошук абсолютно нових, дієвих бізнес-стратегій. Державний сектор також повинен відігравати життєво важливу роль у наданні та просуванні спільних цінностей у партнерствах приватного сектору. Уряди мають можливість використовувати ресурси, знання, можливості та інновації приватного сектору.

Незважаючи на те, що концепція створення спільної цінності є відносно новою бізнес-стратегією, вже досить велика частина іноземних корпорацій активно впроваджує її у стратегію власного розвитку.

Аналіз останніх досліджень та

публікацій. Розвиток суспільства передбачає зміну ролі бізнесу у вирішенні соціальних проблем, впровадження нових моделей інноваційного розвитку, широке використання новітніх технологій та пошук абсолютно нових, дієвих бізнес-стратегій. Державний сектор також повинен відігравати життєво важливу роль у наданні та просуванні спільних цінностей у партнерствах приватного сектору. Уряди мають можливість використовувати ресурси, знання, можливості та інновації приватного сектору.

Згідно з результатами досліджень, проведених у міжнародних компаніях, більше половини керівників усвідомлюють, що забезпечення сталого розвитку є важливою складовою розв'язання екологічних, соціальних та управлінських питань на шляху побудови моделі соціально відповідального управління та створення спільних цінностей. Також управлінці вважають сталий розвиток ефективною складовою бізнес-діяльності і стверджують, що лише сталість може зміцнити соціальну відповідальність бізнесу. Упродовж останніх десятиліть концепція сталого розвитку стала основою стратегії управління по всьому світу.

Досвід розвинених країн світу з інтеграції соціальної відповідальності в стратегію ведення бізнесу свідчить, що лише та модель корпоративного управління принесе успіх на ринку, яка побудована на засадах соціальної відповідальності, створення спільних цінностей держави, бізнесу і суспільства та слідує принципам сталого розвитку.

Впродовж різних історичних періодів у багатьох суспільствах доступ людства до різних ресурсів визначав не лише склад основної ресурсної бази споживання, але

й перелік найцінніших інтересів та потреб людини, що й зумовило формування для різних спільнот різних систем цінностей. Підтвердження даного твердження можна знайти у А. Здравомислова, В. Крауса, Ч. Морріса, М. Шелера, Р. Перрі, В. Тугаринова.

Мета статті. Головною метою цього дослідження є розгляд шляхів вдосконалення механізму створення спільних цінностей держави, бізнесу та суспільства.

Виклад основних результатів. Підґрунтям побудови механізму створення спільних цінностей мали би стати принципи стратегії сталого розвитку, ключовими з яких є [1]:

- принцип обережності – збереження сучасного стану навколишнього середовища супротивно безповоротним змінам;

- принцип «передбачати і запобігати», тобто, більш дешева та менш ризикована альтернатива ліквідації збитків навколишньому середовищу;

- принцип екологізації виробництва – перехід на екологічно безпечні технології з метою зниження рівня техногенного навантаження на довкілля;

- принцип «забруднювач платить» – зобов'язує до відшкодування повної вартості екологічного збитку;

- принцип підзвітності – обумовлює визначення компанією рівня впливу її діяльності на оточення та необхідності брати на себе відповідальність за такі дії;

- принцип гуманності – спрямований на створення оптимальних умов для інтелектуального і соціального розвитку працівників, визнання природного права кожної особистості на свободу, індивідуальність, соціальну захищеність та розвиток здібностей.

Якщо ж говорити про вдосконалення державного регулювання розвитку

підприємництва в Україні в напрямку створення спільної цінності, то шляхами вдосконалення повинні бути:

- удосконалення чинних правових актів, що регулюють підприємницьку діяльність з метою усунення внутрішньо-правових суперечностей та скасування положень, які гальмують розвиток підприємництва;

- подальше провадження державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності з метою створення сприятливого підприємницького середовища;

- активізація фінансово-кредитної та інвестиційної підтримки підприємництва;

- сприяння створенню інфраструктури розвитку підприємництва;

- удосконалення податкової системи, що забезпечувала б достатній обсяг надходжень платежів до бюджетів усіх рівнів, ефективне функціонування економіки країни, справедливий підхід до оподаткування всіх категорій платників податків;

- формування належного правового середовища для розвитку інноваційної та науково-технічної діяльності, підвищення мотивації підприємця до високопродуктивної і високоякісної діяльності через вдосконалення системи економічного стимулювання шляхом внесення змін до податкового, митного законодавства.

Розвиток та ефективне функціонування підприємницької діяльності, окрім того, впровадження у всі бізнес-процеси підприємства стратегії створення спільної цінності є досить тривалим процесом, який повинен здійснюватися з урахуванням економічного та правового становища країни, існуючих соціальних проблем, та інших проблем, що перешкоджають

діяльності підприємств. Аналізуючи вітчизняну законодавчу базу підприємництва можна сказати, що вплив держави на нього з одного боку доволі значний, а з іншого – недостатньо ефективний. З огляду на це, умови сьогодення вимагають розробки та впровадження дієвих механізмів державного регулювання, які б стимулювали підприємницьку діяльність.

Що ж стосується вдосконалення правового регулювання у сфері комунікацій між органами влади, бізнес-структурами та населенням, то можна виділити три основних напрями вдосконалення: запровадження механізмів відкритості та прозорості в діяльність органів виконавчої влади й органів місцевого самоврядування; забезпечення взаємодії місцевих органів влади з громадськістю; налагодження процесів збирання, оброблення, нагромадження, зберігання, поширення, захисту інформації та надання її споживачам.

Як показує досвід іноземних країн, активне залучення населення у процес розроблення та реалізації публічно-управлінських рішень веде до створення прозорих відносин між державою, громадськістю та бізнесом, що в свою чергу забезпечує створення спільної цінності. Протягом останніх років у розвинених країнах світу сформувалась достатньо ефективна система комунікативної взаємодії між органами влади та суспільством, що заснована на таких засадах [2]: закріплення такої взаємодії у законах; створення при органах публічного управління інститутів, що відповідальні за зв'язки з громадськістю; підтримка громадських ініціатив та об'єднань; розвиток неформальних комунікацій;

впровадження електронного урядування.

Якщо ж говорити про взаємодію органів державної влади та бізнес-структур, то ідеальна модель таких комунікацій передбачає наявність діалогу з допомогою ЗМІ та своєрідних посередників. Наприклад в США, такими посередниками виступають центри стратегічних комунікацій з наступними функціями [3]:

- рівноправний обмін інформацією між усіма учасниками комунікаційного процесу;
- організація зустрічей і переговорів з представниками державних установ для представників бізнесу;
- огляд законодавчих та політичних тенденцій;
- консультування та політичний аналіз;
- просування і захист інтересів суспільства та бізнесу в органах державної влади;
- участь у спеціалізованих виставках та конференціях, проведення семінарів і презентацій для представників державних органів.

Ключем до розв'язання в Україні проблем взаємодії між представниками бізнесу й органів державного управління, місцевого самоврядування та населення може стати запровадження та розвиток інституту GR-комунікацій.

Інструменти GR (government relations) активно використовуються у комунікаціях між владою та бізнесом в економічно розвинених країнах, де вони стали не тільки алгоритмами ефективної співпраці, а ще й інструментами прозорих взаємовідносин між бізнесом і владою [4]. GR – це суспільна чи громадська діяльність, метою якої є пошук варіантів взаємовигідної співпраці з органами державної влади, розвиток ініціатив державно-приватного партнерства, законний лобізм інтересів тих чи інших

структур чи організацій [5].

Сучасною для країн Заходу є концепція Governance (80 – 90 pp. XX ст.) та її різновиди: Good Governance (досконале або належне управління), Responsive Governance (відповідальне управління) та Democratic Governance¹ (демократичне управління) [6]. Ця концепція ґрунтується на: більшій увазі держави до інтересів громадянського суспільства; розширенні участі його суб'єктів у державному управлінні (громадян, громадських організацій, бізнес-структур); відкритості влади щодо громадського контролю; засадах самоорганізації та міжорганізаційних мережах, для яких характерними є взаємозалежність, обмін ресурсами, правила гри і слабка залежність від держави.

Основні інструменти реалізації принципів концепції Governance спрямовані на [6]: децентралізацію системи державного управління; партнерство з бізнес-структурами, взаємодію з громадськістю щодо надання послуг із залученням недержавних ресурсів; участь громадян у процесі вироблення політики і її реалізації, перехід від держави-опікуна до держави-партнера.

У сучасному вимірі набула поширення концепція належного врядування у форматі принципів Європейської Стратегії інновацій та належного демократичного врядування на місцевому рівні. Ця стратегія визнана доцільною до впровадження в Україні, принципи якої вже частково поширені у практичній діяльності системи публічного управління, зокрема в межах міжнародних проектів.

Аналіз та узагальнення зарубіжного досвіду щодо побудови відносин між державою і суспільством, зокрема

Канади, Нідерландів, США, дозволив визначити перспективні напрями вдосконалення механізмів комунікативної діяльності місцевих органів влади в Україні:

- посилення прозорості діяльності владних органів та наближення їх до громадян-споживачів публічних послуг;
- формування організаційно-правових умов для розвитку діалогу між владою і громадськістю;
- перехід до партнерського співробітництва;
- підвищення відповідальності державних службовців за якість надання публічних послуг;
- запровадження інтегрованих комунікативних технологій і принципів маркетингу в діяльність владних установ;
- зміцнення зв'язку професійного навчання державних службовців із процесами демократизації управління тощо.

В сучасних умовах створення спільної цінності громадська думка повинна бути в центрі формування ефективної політики держави. Необхідність реформування державних комунікацій в публічному управлінні та адмініструванні як стратегії для встановлення довіри між державою, бізнесом та суспільством зумовлює зміну відносин та активізацію участі у процесі публічного управління всіх його учасників. Саме тому для вдосконалення комунікацій в публічному управлінні та адмініструванні України необхідно зосередити свою увагу на вирішення даного питання за допомогою наступних заходів: регулярне роз'яснення органами влади цілей, завдань, принципів реалізації державної політики, висвітлення їхньої діяльності; звітування перед громадськістю про результати роботи органів влади; налагодження

партнерських стосунків між владою та всіма зацікавленими суб'єктами; толерантне ставлення влади до тих, хто має інші думки та погляди; об'єктивний аналіз впливу різних чинників, що позначаються на ефективності поширення інформації та її сприйнятті суспільством; вчасне надання органами влади актуальної, правдивої інформації, яка є потрібною та доцільною і має важливе значення для громадян; поширення інформації, наповненої змістом відповідно до реальної ситуації у зрозумілій, доступній формі, зрозумілою мовою; орієнтація діяльності органів державної влади на потреби суспільства; розроблення та реалізація комунікаційної стратегії, націленої на підтримку довгострокових стратегічних цілей державного органу; активне залучення різноманітних інституцій громадянського суспільства до робочих груп з розроблення законопроектів; широке впровадження технологій електронного уряду, що дозволяють забезпечувати прозорість та відкритість влади, зменшувати рівень корупції, підвищувати якість надання адміністративних послуг.

На сьогоднішній день для розвитку бізнесу та конкуренції в Україні, в контексті збереження цінностей суспільства у харчовій галузі, державі спільно з бізнес-структурами необхідно співпрацювати за наступними напрямками:

- забезпечити всеохоплююче спрощення процедур відкриття бізнесу та супроводу його господарської діяльності, в тому числі через поширення практики електронного врядування;
- забезпечити динамічну адаптацію національної системи технічного регулювання до норм технічних регламентів ЄС, спрощення процедур

сертифікації та визнання національних органів визначення відповідності на ринках країн ЄС;

- створити мережі міжрегіональних мобільних сучасних лабораторій для підтвердження відповідності якості товарів та вирішення спірних питань щодо рівня їх якості, забезпечення відповідного маркування товарів;

- забезпечити економічну обґрунтованість ціноутворення для товарів і послуг природних монополій шляхом запровадження належного регулювання їх діяльності;

- удосконалити процедури виявлення та припинення антиконкурентних дій;

- забезпечити належний захист внутрішнього ринку від контрафактної та контрабандної імпортової продукції.

Для створення і збереження спільних цінностей, виходячи зі Стратегії сталого розвитку [7], загалом варто зосередити свою увагу на роботі за наступними напрямками: подолання дисбалансів в економічній, соціальній та екологічній сферах; трансформація економічної діяльності, перехід на засади «зеленої економіки»; побудова мирного та безпечного, соціально згуртованого суспільства з належним врядуванням та інклюзивними інституціями; забезпечення партнерської взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування, бізнесу, науки, освіти та організацій громадянського суспільства; повна зайнятість населення; високий рівень науки, освіти та охорони здоров'я; підтримання довілля в належному стані, який забезпечуватиме якісне життя теперішнього і майбутніх поколінь; децентралізацію та впровадження регіональної політики, яка передбачає гармонійне поєднання загальнонаціональних і регіональних

інтересів; збереження національних культурних цінностей і традицій.

Висновки. Науковий аналіз цінностей суспільства має вагоме значення для вибору моделі державного управління, дозволяє проводити ефективну державну політику та сприяє розвитку відносин між бізнес-структурами та органами державної влади. Для держави, яка прагне розвиватися у заданому руслі, завдання пошуку нової системи орієнтирів є надзвичайно складним.

В період інноваційного розвитку та глобальних трансформацій стратегічні цілі підприємств повинні враховувати не лише розмір отриманого прибутку, але й те, яку цінність для навколишнього середовища, суспільства та держави вони можуть принести своєю діяльністю.

Основна ідея концепції створення спільної цінності полягає у зміцненні взаємозв'язку між соціальним і економічним прогресом, що здатний породити нову хвилю глобального розвитку. Концепція спільних цінностей базується на тому, що ринки формуються не тільки економічними, а й соціальними потребами (якісне харчування, охорона здоров'я, житло, підтримка літніх людей, хороша екологія).

Розвиток та ефективне функціонування бізнесу, окрім того, впровадження у всі бізнес-процеси підприємства стратегії створення спільної цінності є досить тривалим процесом, який повинен здійснюватися з урахуванням економічного та правового становища країни, існуючих соціальних проблем, та інших проблем, що перешкоджають діяльності підприємств. Аналізуючи вітчизняну законодавчу базу діяльності бізнесу, можна сказати, що вплив держави на нього з одного боку доволі значний, а з іншого – недостатньо ефективний. З огляду на це, умови

сьогодення вимагають розробки та стимулювали підприємницьку діяльність впровадження дієвих механізмів у напрямку створення спільних цінностей державного регулювання, які б держави бізнесу та суспільства.

Список використаної літератури

1. Гальчак Х. Р. Забезпечення сталого розвитку підприємства як основа формування соціальної відповідальності. 2017. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/2746/visnyk2016-69-74.pdf>
2. Ладонько Л. С., Новікова Н. Л., Мірко Н. В. Основні аспекти комунікаційної взаємодії органів державної влади з громадськістю. 2020. URL: <https://epub.chnpu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/8760/1> (дата звернення: 20.07.2024)
3. Михайлова О. Комунікаційні стратегії в публічному управлінні та адмініструванні: стан та проблеми в реалізації. 2023. URL: https://www.researchgate.net/publication/369737568_Komunikacijni_strategii_v_publicno_mu_upravlinni_ta_administruvanni_stan_ta_problemi_v_realizacii
4. Самусь О., Журба О. Цивілізований ринок GR в Україні тільки починає формуватися, вибудовується відкритий діалог між бізнесом і владою. 2020. URL: <https://yur-gazeta.com/interview/civilizovaniy-rinok-gr-v-ukrayini-tilki-pochinae-formuvatisya-vibudovuet'sya-vidkritiy-dialog-mizh-bi.html> (дата звернення: 21.07.2024)
5. Government relations vs лобізм: чим вони відрізняються? 2020. URL: <https://gracers.com/pres-centr/government-relations-vs-lobizm-chim-voni-vidriznyayutsya>
6. Бакуменко В., Попов С. Про парадигму інноваційного розвитку суспільства: сучасні концепції реформування публічного управління. 2017. URL: http://www.lvivacademy.com/vidavnistvo_1/edu_43/fail/4.pdf
7. Стратегія Сталого Розвитку України до 2030 року. URL: <https://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/Sustainable-Dev-Strategy-for-Ukraine-by-2030.html>